

АКАДЕМІЧНА КУЛЬТУРА ЯК ПЕДАГОГІЧНА УМОВА ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В ДИСТАНЦІЙНОМУ НАВЧАННІ

Попова О. І., Лесик А. С.

ВСТУП

Сучасна система вищої педагогічної освіти в Україні функціонує в режимі глибоких трансформацій, зумовлених євроінтеграційними процесами, цифровізацією освітнього простору та впровадженням компетентнісної парадигми навчання. Відповідно до Стандарту вищої освіти другого (магістерського) рівня галузі знань 01 Освіта Педагогіка, спеціальності 013 Початкова освіта підготовка майбутніх фахівців передбачає сформованість здатності до науково-дослідницької діяльності, критичного аналізу освітніх явищ, академічного письма та використання результатів досліджень у професійній практиці¹.

Концептуальні засади Нової української школи акцентують увагу на вчителів як агентів змін, здатному до педагогічної рефлексії, інноваційної діяльності та науково обґрунтованого прийняття професійних рішень. У цьому контексті дослідницька компетентність майбутнього вчителя початкових класів розглядається як інтегративна характеристика, що поєднує аналітичне мислення, уміння працювати з джерелами, здійснювати педагогічні спостереження, формулювати висновки та дотримуватися принципів академічної доброчесності².

Важливу роль у забезпеченні якості підготовки здобувачів вищої освіти відіграють підходи, закладені в діяльності Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, де серед ключових критеріїв оцінювання освітніх програм визначено формування академічної культури, розвиток автономності здобувачів, дотримання стандартів академічної доброчесності та залучення студентів до науково-дослідницької діяльності.

---

¹ Стандарт вищої освіти другого (магістерський) рівня (далі – Стандарт) галузі знань 01 Освіта Педагогіка, спеціальності 013 Початкова освіта. <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2024/08.04.2024/013.Pochatkova.osvita-mahistr-480.vid%2008.04.2024.pdf>

² Концепція Нової української школи <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>

У цьому аспекті академічна культура розглядається не лише як ціннісна основа університетського середовища, а як важливий педагогічний ресурс підвищення ефективності дослідницького навчання³.

Актуальність проблеми посилюється в контексті дистанційного навчання, яке стало стійкою формою організації освітнього процесу в закладах вищої освіти. Дистанційний формат загострює проблеми формалізації навчально-дослідної діяльності, зниження якості академічної комунікації, труднощів у формуванні культури академічного письма та підвищених ризиків порушення академічної доброчесності. За таких умов саме академічна культура постає як педагогічна умова, що забезпечує усвідомлене включення здобувачів у дослідницьку діяльність, відповідальність за результати власної навчальної праці та дотримання етичних норм наукового пошуку.

У наукових працях вітчизняних учених (Г. Хоружий, О. Семенов, І. Пак, М. Вовк, О. Фенцик та інші) академічна культура розглядається у зв'язку з формуванням академічної доброчесності, культури наукового мислення, академічного письма та професійної ідентичності майбутнього педагога. Дослідницьке навчання обґрунтовується як ефективний підхід до розвитку пізнавальної активності, автономності та рефлексивних умінь здобувачів вищої освіти. Водночас у сучасних розвідках недостатньо уваги приділено цілісному осмисленню академічної культури саме як педагогічної умови формування дослідницької компетентності майбутніх магістрів початкової освіти в дистанційному навчанні, що зумовлює потребу в подальшому теоретичному аналізі її педагогічному обґрунтуванні означеної проблеми.

Таким чином, актуальність дослідження визначається сучасними вимогами до підготовки майбутніх учителів початкової школи, нормативними орієнтирами розвитку вищої освіти, викликами дистанційного навчання та необхідністю наукового осмислення ролі академічної культури у формуванні дослідницької компетентності здобувачів магістерського рівня.

Об'єкт дослідження – процес формування дослідницької компетентності майбутніх магістрів початкової освіти у закладах вищої освіти.

Предмет дослідження – академічна культура як педагогічна умова формування дослідницької компетентності майбутніх магістрів початкової освіти в дистанційному навчанні.

---

³ Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. Київ : Таксон, 2016. 234 с. URL: https://library.kpi.kharkov.ua/files/new_postupleniya/achesn.pdf (дата звернення: 28.12.2025).

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати роль академічної культури як педагогічної умови формування дослідницької компетентності майбутніх магістрів початкової освіти в умовах дистанційного навчання.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати сутність академічної культури в контексті сучасної вищої педагогічної освіти.

2. Розкрити зміст і структуру дослідницької компетентності майбутніх магістрів початкової освіти.

3. Обґрунтувати особливості формування дослідницької компетентності в умовах дистанційного навчання.

4. Визначити академічну культуру як педагогічну умову ефективного формування дослідницької компетентності майбутніх магістрів початкової освіти.

Методологічну основу дослідження становлять системний, компетентнісний, культурологічний та аксіологічний підходи. У процесі використано теоретичні методи аналізу й синтезу наукових джерел, порівняльно-педагогічний та структурно-функційний аналіз, що дало змогу розкрити сутність і структуру академічної культури, дослідницької компетентності майбутніх учителів. Для формулювання висновків застосовано методи узагальнення, систематизації та наукової інтерпретації.

Наукова новизна дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні академічної культури як педагогічної умови формування дослідницької компетентності майбутніх магістрів початкової освіти в дистанційному навчанні. У роботі уточнено змістовий зв'язок між академічною культурою та дослідницьким навчанням у контексті цифрової трансформації вищої педагогічної освіти, акцентовано на ролі академічної доброчесності, академічного письма й культури наукової комунікації у вдосконаленні дослідницької компетентності здобувачів магістерського рівня.

Практична значущість дослідження полягає в можливості використання отриманих теоретичних положень у процесі організації дистанційного навчання майбутніх магістрів початкової освіти, зокрема під час розроблення та реалізації освітніх компонентів дослідницького спрямування, удосконалення курсів з академічної культури та академічної доброчесності, а також у діяльності викладачів і гарантів освітніх програм щодо підвищення якості підготовки здобувачів вищої освіти.

1. Академічна культура в системі якості вищої освіти: зміст, складники, доброчесність

Зарубіжні вчені досліджували проблему в кількох аспектах, а саме: опису норми, ролі, цінності та механізми відтворення академічного середовища (Becher & Trowler / Bourdieu / Clark / Boyer; встановлення практичної площини академічної культури (ICAI / Bretag / Gallant / McCabe et al. / Eaton); визначення ролі вчителя як носія академічної культури, його професійної соціалізації (Shulman), спільноти практики (Wenger), підготовки педагога (Darling-Hammond & Bransford), рефлексивності (Zeichner & Liston) тощо.

Проблема формування академічної культури особистості посідає чільне місце в дослідженнях українських учених у галузі філософії освіти, педагогіки та психології. Так, морально-етичні засади академічної культури розкрито в дослідженнях І. Беха⁴, Г. Васяновича⁵, у яких акцент зроблено на виховному потенціалі академічної доброчесності, відповідальності педагога, чесності в оцінюванні та особистісному прикладі вчителя як носія академічних цінностей.

У наукових працях В. Кременя, В. Андрушенка, С. Клепка, О. Лютої О. Дейнеки, Н. Артюхової, Л. Гриценко, К. Дахер та інших академічна культура розглядається як ціннісно-нормативний феномен, що визначає зміст і спрямованість освітньо-наукової діяльності університетської спільноти. Дослідники обґрунтовують її роль як системоутворювального чинника якості вищої освіти, наголошуючи на зв'язку академічної культури з інтелектуальною свободою, відповідальністю та науковою етикою⁶.

Значна увага в сучасних українських дослідженнях приділяється академічній доброчесності як практичному вияву академічної культури. У працях О. Єременко, І. Совсун, О. Гончарук, В. Григоренко та інших академічну доброчесність осмислено як комплекс норм і принципів, що регулюють поведінку учасників освітнього процесу, забезпечують довіру до результатів навчання й наукових досліджень та формують відповідальне ставлення до інтелектуальної праці. Автори підкреслю-

---

⁴ Бех І. Д. Виховання особистості : підручник для студентів вузів. Київ : Либідь, 2008. 848 с.

⁵ Васянович Г. П. Педагогічна етика : навч. посібник. Вид. 2-ге, доп. Львів : Норма, 2015. 420 с.

⁶ Люта, О., Дейнека О., Артюхова Н., Гриценко Л., & Дахер К. (2025). Академічна доброчесність як визначальний чинник забезпечення якості вищої освіти. *Socio-Economic Relations in the Digital Society*, 2025, 1(55), 96–105. <https://doi.org/10.55643/ser.1.55.2025.599>.

ють, що академічна доброчесність виходить за межі суто нормативних вимог і має формуватися як усталена ціннісна установка особистості⁷.

Проблеми професійної культури вчителя, у структурі якої виокремлюється й академічний складник, ґрунтовно висвітлено в працях О. Савченко, Н. Бібік, Л. Хомич, В. Токарева, Ю. Панфілова та інших. Учені доводять, що професійна культура майбутнього вчителя має інтегративний характер і охоплює фахову компетентність, педагогічну етику, культуру мовлення, здатність до рефлексії та відповідальне ставлення до результатів власної діяльності. Наголошується на необхідності формування академічної культури саме в процесі університетської підготовки педагогічних кадрів⁸.

Окремий напрям українських досліджень присвячено проблемам академічного мовлення та культури наукової комунікації. У працях Л. Мацько, О. Семеног, О. Попової, А. Лесик, С. Єрмоленко обґрунтовано значення академічного письма, дотримання мовних норм, логічності й аргументованості викладу як необхідних компонентів академічної культури майбутніх педагогів. Доведено, що сформованість культури наукової комунікації є показником професійної зрілості та академічної ідентичності вчителя⁹.

Вагомим напрямом сучасних українських досліджень є вивчення академічної доброчесності як практичного виміру академічної культури. Зокрема, у працях О. Ковриги, І. Пак академічну доброчесність розглянуто як специфічний механізм забезпечення якості вищої освіти в Україні, що ґрунтується на нормативно-правових засадах та сприяє формуванню довіри до результатів освітньої і наукової діяльності. Схожої позиції дотримуються І. Сивоус, Л. Гачак-Величко, О. Фенцик які акцентують увагу на академічній доброчесності як важливому складнику системи підвищення якості освіти у закладах вищої освіти, здатному впливати на формування відповідального ставлення здобувачів до навчання та розвитку їхньої академічної культури.

---

⁷ Григоренко В. Л. Академічна доброчесність як ціннісний орієнтир формування академічної культури в закладах вищої освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 2024, № 1-2. С. 207–219. <https://surl.li/goiskh>

⁸ Токарев В. М., Панфілов Ю. І. Академічна доброчесність у закладах вищої освіти: проблеми реалізації вступу до ЄС. *Вісник Національного технічного університету «ХП»*. Серія: Актуальні проблеми розвитку українського суспільства. 2024. № 1. С. 46–50. repository.kpi.kharkov.ua

⁹ Семеног О., Вовк М. Академічна культура дослідника в освітньо-культурному просторі університету : монографія. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 284 с. URL: <https://surl.li/ejpbkr> (дата звернення: 28.12.2025).

Окрему групу досліджень становлять праці, присвячені аналізу викликів і шляхів упровадження принципів академічної доброчесності у діяльність закладів вищої освіти. Так, В. Токарев окреслює сучасні проблеми реалізації політик академічної доброчесності в ЗВО та пропонує практичні механізми їх подолання через удосконалення внутрішніх нормативних документів, розвиток інституційної культури й підвищення обізнаності учасників освітнього процесу.

У контексті забезпечення якості вищої освіти академічна доброчесність розглядається також як визначальний чинник формування академічної культури здобувачів. У працях О. Лютої наголошується на впливі принципів доброчесності на професійну відповідальність майбутніх фахівців і становлення їхньої академічної ідентичності¹⁰. Аналогічні ідеї висловлює В. Білик, який підкреслює, що академічна чесність є ключовою умовою формування академічної та професійної культури, зокрема майбутніх педагогів¹¹.

Отже, аналіз сучасних українських досліджень засвідчує наявність ґрунтовної теоретичної бази щодо розуміння академічної культури та академічної доброчесності як її невід'ємного складника. Водночас проблема цілеспрямованого формування академічної культури майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки в умовах трансформації університетської освіти потребує подальшого комплексного осмислення.

Особливої актуальності проблема формування академічної культури набуває в контексті професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи, оскільки саме цей фахівець закладає в учнів перші уявлення про цінність знань, чесність навчальної діяльності, відповідальність за результати власної праці. Українські дослідники О. Савченко, Л.Хомич, М. Вашуленко та інші наголошують на тому, що академічна культура вчителя початкових класів має виразний виховний і ціннісно-орієнтаційний потенціал, адже реалізується не лише в науково-дослідницькій діяльності, а й у щоденній педагогічній практиці.

У працях, присвячених професійній підготовці педагогів, підкреслюється, що для майбутнього вчителя початкової школи академічна культура виявляється через сформованість культури педагогічного мовлення, уміння працювати з джерелами, дотримання принципів академічної доброчесності під час виконання навчальних і

---

¹⁰ Люта, О., Дейнека О., Артюхова Н., Гриценко Л., & Дахер К. (2025). Академічна доброчесність як визначальний чинник забезпечення якості вищої освіти. *Socio-Economic Relations in the Digital Society*, 2025, 1(55), 96-105. <https://doi.org/10.55643/ser.1.55.2025.599>

¹¹ Білик В., Шпильова В., Козинець А. Академічна чесність та її важливість у вищій освіті. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2024. Том 9. № 3. С. 10–15.

наукових завдань, а також через готовність транслювати ці цінності молодшим школярам. У цьому контексті академічна доброчесність розглядається не лише як вимога до здобувача вищої освіти, а як професійна якість педагога, що безпосередньо впливає на формування освітнього середовища початкової школи.

Таким чином, проблема формування академічної культури майбутніх учителів початкової школи виходить за межі загальноуніверситетського дискурсу й потребує спеціального педагогічного осмислення з урахуванням вікових особливостей учнів, виховної функції початкової освіти та ролі вчителя як першого носія академічних цінностей для дитини.

2. Дослідницька компетентність майбутнього вчителя початкової школи та специфіка її формування в дистанційному навчанні

Цілком закономірно, що під час здобуття другого рівня вищої освіти магістранти мають оволодіти дослідницькою компетентністю. У працях українських учених вона трактується як інтегративне утворення, що поєднує мотиваційно-ціннісні установки, систему наукових знань, уміння здійснювати пошуково-дослідницьку діяльність і здатність до рефлексії результатів власної роботи.

Окрему групу становлять дослідження, присвячені дослідницькій компетентності майбутніх учителів, зокрема початкової школи. У працях К. Василенко, Т. Ваколі, О. Венгловської дослідницьку компетентність майбутнього вчителя початкових класів визначено як багатокомпонентну структуру, що охоплює мотиваційний, когнітивний, операційно-діяльнісний і рефлексивний компоненти. Учені доводять, що її формування має відбуватися системно – у процесі навчальної, науково-дослідницької та педагогічної практики студентів

Сучасні публікації акцентують увагу на тому, що для майбутнього вчителя початкових класів дослідницька компетентність має виразну професійно-педагогічну спрямованість. Вона виявляється в здатності аналізувати освітній процес, добирати та адаптувати методики навчання, здійснювати педагогічні спостереження, мікродослідження, працювати з науковими й методичними джерелами. Як підкреслює Г. Черненко, науково-дослідницька діяльність майбутніх учителів початкової школи є важливою складовою їхньої фахової підготовки, що забезпечує готовність до інноваційної педагогічної діяльності.

У працях О. Фенцик дослідницька компетентність майбутнього вчителя початкових класів розглядається в контексті професійної культури педагога та тісно пов'язується з умінням організовувати

пізнавальну діяльність молодших школярів, формувати в них елементи навчального дослідження та критичного мислення¹².

Разом із тим, аналіз сучасних наукових джерел засвідчує, що більшість досліджень зосереджені на формуванні дослідницької компетентності в умовах традиційної аудиторної підготовки. Водночас трансформація освітнього процесу, зумовлена цифровізацією, внутрішнім переміщенням закладів вищої освіти через повномасштабне вторгнення росії й окупацію та широким упровадженням дистанційного навчання, актуалізує потребу в переосмисленні підходів до розвитку дослідницької компетентності майбутніх учителів.

Формат дистанційного навчання змінює характер навчально-дослідницької діяльності магістрантів, розширює можливості використання цифрових ресурсів, онлайн-інструментів, платформ для спільної роботи, але водночас потребує сформованості самостійності, відповідальності, навичок пошукової та аналітичної діяльності. Незважаючи на позитивні результати організації дистанційного навчання в умовах внутрішньо переміщеного закладу вищої освіти, є ризики зниження якості навчально-дослідної діяльності в онлайн-середовищі за відсутності належно сформованої академічної культури. Це зумовлює необхідність розгляду академічної культури не лише як загальноуніверситетської цінності, а як педагогічної умови, що забезпечує ефективне формування дослідницької компетентності майбутніх магістрів початкової освіти в дистанційному навчанні.

Дослідницька компетентність майбутніх магістрів початкової освіти розглядається нами як інтегративна професійна характеристика, що виявляється в здатності здобувачів здійснювати науково обґрунтований аналіз педагогічних явищ, планувати й реалізовувати елементарні педагогічні дослідження, інтерпретувати та узагальнювати їх результати з урахуванням вимог академічної доброчесності. Вона поєднує знання методології педагогічного дослідження, уміння працювати з науковими джерелами, здійснювати рефлексію власної дослідницької діяльності, а також готовність застосовувати результати наукового пошуку в професійній діяльності вчителя початкової школи. Під час дистанційного навчання дослідницька компетентність набуває особливої значущості, оскільки передбачає високий рівень автономності, відповідальності та сформованої академічної культури як підґрунтя ефективної навчально-дослідної діяльності.

---

¹² Фенцик О. М. Формування академічної культури студентів у процесі здійснення дослідницької діяльності. *Інноваційна педагогіка*. 2020, № 28. С. 241–244.

3. Педагогічні умови, інструменти та результати формування дослідницької компетентності

Реалізація педагогічних умов формування дослідницької компетентності майбутніх магістрів початкової освіти в дистанційному навчанні потребує цілеспрямованої організації освітнього процесу, що поєднає ціннісні, змістові та діяльнісні компоненти. Особливістю дистанційного навчання є зростання ролі самостійної пізнавальної діяльності здобувачів, що актуалізує значення академічної культури як педагогічної умови ефективного дослідницького навчання. Спинимось детальніше на характеристичі педагогічних умов, які будуть теоретичною основою нашого педагогічного експерименту.

Першою педагогічною умовою є *формування академічної культури як ціннісно-нормативного підґрунтя дослідницької діяльності*. У дистанційному навчанні ця умова реалізується через системну роботу з академічною доброчесністю, культурою академічного письма та усвідомленим ставленням магістрантів до результатів власної навчально-дослідної діяльності. Залучення майбутніх учителів початкових класів до аналізу проблемних ситуацій, пов'язаних з порушеннями академічних норм, самооцінювання власних текстів, рефлексії щодо відповідальності за інтелектуальний продукт сприяє формуванню етичного мислення, наукової відповідальності та дослідницької автономності.

Другою педагогічною умовою є *організація дослідницько орієнтованого дистанційного освітнього середовища*, що стимулює активну пізнавальну діяльність майбутніх магістрів початкової освіти. Реалізація цієї умови передбачає використання проблемних і пошукових завдань, мікродосліджень, аналізу педагогічних ситуацій із практики початкової школи, а також залучення здобувачів до онлайн-дискусій і взаємооцінювання результатів досліджень. Такі форми роботи сприяють розвитку аналітичного мислення, умінь працювати з науковими джерелами, формулювати висновки та застосовувати результати досліджень у професійній діяльності.

Третьою педагогічною умовою є *педагогічна підтримка автономної та рефлексивної діяльності магістрантів у дистанційному навчанні*. Вона реалізується через наставництво викладача, системний зворотний зв'язок, використання інструментів самооцінювання й рефлексивних завдань. Ведення дослідницьких щоденників, рефлексивних звітів, самооцінювання власної навчально-дослідної діяльності сприяє розвитку відповідальності, здатності до саморегуляції та усвідомлення власного професійного зростання як майбутнього вчителя початкових класів. Для кращої візуалізації узагальнено подаємо в табл. 1.

Таблиця 1

Взаємозв'язок між педагогічними умовами, формами їх реалізації, завданнями та очікуваними результатами

Педагогічна умова	Форми реалізації в дистанційному навчанні	Приклади завдань	Очікувані результати
Формування академічної культури як ціннісно-нормативного підґрунтя	Онлайн-обговорення, аналітичні кейси, самооцінювання	Аналіз академічних дилем; міні-аудит власного наукового тексту	Усвідомлення норм академічної культури; дотримання академічної доброчесності; розвиток відповідальності
Організація дослідницько орієнтованого дистанційного середовища	Мікродослідження, проблемні завдання, peer-review	Формулювання дослідницького питання з практики початкової школи; аналіз наукових джерел	Розвиток аналітичного мислення; уміння працювати з джерелами; формування дослідницьких умінь
Педагогічна підтримка автономної та рефлексивної діяльності	Наставництво, зворотний зв'язок, рефлексивні інструменти	Дослідницький щоденник; самооцінювання результатів дослідницької діяльності	Розвиток автономності; рефлексивність; готовність до самостійної науково-дослідної роботи

Отже, цілеспрямована реалізація визначених педагогічних умов у дистанційному навчанні забезпечує ефективне формування дослідницької компетентності майбутніх магістрів-учителів початкових класів, поєднуючи академічну культуру, дослідницьку діяльність і професійну рефлексію в єдину педагогічну систему.

Експериментальне дослідження здійснювалося у форматі квазіексперименту з контрольною та експериментальною групами факультету психолого-педагогічної освіти та мистецтв Бердянського державного педагогічного університету (тимчасово переміщеного до м. Запоріжжя) і передбачало констатувальний, формувальний та контрольний етапи. На формувальному етапі в експериментальній групі реалізовано інтервенцію «цифрові мікродослідження», інтегровану в дистанційне вивчення курсів «Основи наукового мовлення та академічної культури» (1 семестр, 3 кредити ЄКТС) і «Академічна

доброчесність університетської спільноти» (2 семестр, 3 кредити ЄКТС). Результативність оцінювали за когнітивним, операційно-діяльним та рефлексивно-етичним критеріями з використанням тесту (pre/post), аналізу продуктів діяльності (портфоліо) та рубрики оцінювання, із визначенням рівнів сформованості (високий/достатній/середній/низький), що подано в табл. 2 та 3.

Таблиця 2

Розподіл рівнів сформованості дослідницької компетентності майбутніх магістрів-учителів початкових класів під час констатувального етапу експерименту (контрольна та експериментальна групи), тобто до інтервенції

Рівень	КГ, осіб	КГ, %	ЕГ, осіб	ЕГ, %
Високий	1	6,7	1	6,7
Достатній	3	20,0	4	26,7
Середній	7	46,7	6	40,0
Низький	4	26,7	4	26,7
Разом	15	100	15	100

На констатувальному етапі виявлено переважання середнього та низького рівнів сформованості дослідницької компетентності як у контрольній, так і в експериментальній групах: у КГ частка середнього та низького рівнів становила 73,4% (11 осіб), в ЕГ – 66,7% (10 осіб), що свідчить про загальну потребу в цілеспрямованій педагогічній підтримці розвитку дослідницьких умінь, культури академічного письма та практик академічної доброчесності в умовах дистанційного навчання.

Таблиця 3

Розподіл рівнів сформованості дослідницької компетентності майбутніх магістрів-учителів початкових класів під час контрольного етапу експерименту (контрольна та експериментальна групи), тобто після інтервенції

Рівень	КГ, осіб	КГ, %	ЕГ, осіб	ЕГ, %
Високий	2	13,3	5	33,3
Достатній	4	26,7	7	46,7
Середній	6	40,0	3	20,0
Низький	3	20,0	0	0,0
Разом	15	100	15	100

Після реалізації формувального впливу в експериментальній групі зафіксовано виразну позитивну динаміку: частка студентів з високим і достатнім рівнями зросла з 33,4% до 80,0%, при цьому низький рівень повністю зник. У контрольній групі зміни виявилися менш інтенсивними: високий і достатній рівні зросли з 26,7% до 40,0%, а низький рівень зменшився з 26,7% до 20,0%.

В експериментальній групі частка високого та достатнього рівнів зросла з 33,4% (5 осіб) до 80,0% (12 осіб); низький рівень зник (з 4 осіб до 0). У контрольній групі зафіксоване помірне зростання: високий та достатній з 26,7% (4 особи) до 40,0% (6 осіб); низький зменшився лише на 1 особу.

З метою виявлення рівня сформованості дослідницької компетентності здобувачів було проведено тестування (максимум – 25 балів) та рубрику портфоліо (максимум – 24 бали), результати якого подані в табл. 4.

Таблиця 4

Середні бали за інструментами вимірювання дослідницької компетентності майбутніх магістрів початкової освіти (контрольної та експериментальної групи)

Показник	Етап	КГ (n=15) М	ЕГ (n=15)	Приріст	
				КГ	ЕГ
Тест (0–25)	до	12,4	12,6		
	після	13,5	18,8	1,1	6,2
Рубрика (0–24)	до	9,6	9,8		
	після	11,2	17,1	1,6	7,3

Отримані результати підтверджуються даними тестування та аналізом продуктів діяльності. Зокрема, середній бал за тестом у ЕГ зріс з 12,6 до 18,8 (приріст +6,2), тоді як у КГ – з 12,4 до 13,5 (приріст +1,1). Аналогічну тенденцію зафіксовано за рубрикою оцінювання міні-досліджень: у ЕГ приріст становив +7,3 (з 9,8 до 17,1), у КГ – +1,6 (з 9,6 до 11,2). Це дає підстави стверджувати, що інтеграція цифрових мікродосліджень, завдань з академічного письма та інструментів самоперевірки доброчесності в дистанційному форматі сприяє більш результативному формуванню дослідницької компетентності майбутніх учителів початкової школи.

До та після контрольного етапу експерименту, який передбачав цілеспрямовану роботу над формуванням дослідницької компетентності майбутніх учителів початкових класів, ми проаналізували результати за критеріями: когнітивним (знання: логіка дослідження, джерела, ДСТУ,

добročесність) (табл. 5), операційно-діяльнiсним (уміння формулювати запитання, знаходити джерела, аналізувати їх, подавати коретне покликання за вимогами ДСТУ) (табл. 6), рефлексивно-етичним (самоконтроль, добročесність, прозорість внеску) (табл. 7).

Таблиця 5

Результати сформованості дослідницької компетентності здобувачів за когнітивним критерієм (до та після експерименту)

Рівень	КГ до (осіб/%)	КГ після (осіб/%)	ЕГ до (осіб/%)	ЕГ після (осіб/%)
Високий	0 / 0,0	1 / 6,7	0 / 0,0	4 / 26,7
Достатній	3 / 20,0	4 / 26,7	4 / 26,7	8 / 53,3
Середній	8 / 53,3	7 / 46,7	7 / 46,7	3 / 20,0
Низький	4 / 26,7	3 / 20,0	4 / 26,7	0 / 0,0
Разом	15 / 100	15 / 100	15 / 100	15 / 100

В ЕГ після інтервенції відбулося зміщення розподілу до високого/достатнього рівнів (з 33,4% до 80,0%) та усунення низького рівня, що вказує на підвищення обізнаності щодо дослідницької логіки й норм академічної добročесності в умовах дистанційного навчання.

Таблиця 6

Результати сформованості дослідницької компетентності здобувачів за операційно-діяльнiсним критерієм

Рівень	КГ до (осіб/%)	КГ після (осіб/%)	ЕГ до (осіб/%)	ЕГ після (осіб/%)
Високий	1 / 6,7	2 / 13,3	1 / 6,7	5 / 33,3
Достатній	3 / 20,0	4 / 26,7	4 / 26,7	7 / 46,7
Середній	7 / 46,7	6 / 40,0	6 / 40,0	3 / 20,0
Низький	4 / 26,7	3 / 20,0	4 / 26,7	0 / 0,0
Разом	15 / 100	15 / 100	15 / 100	15 / 100

Найбільші зміни очікувано зафіксовано в ЕГ за діяльнiсним критерієм: частка студентів, здатних виконувати повний цикл міні-дослідження та оформлювати результати за ДСТУ 8302:2015, зросла до 80,0%, тоді як у КГ переважає середній рівень.

Здобувачі ЕГ демонструють зростання відповідальної поведінки та самоперевірки: підвищується здатність відмежовувати власний внесок, коректно працювати з цитатами/перекладаванням, виправляти помилки за чеклистом.

Таблиця 7

**Результати сформованості дослідницької компетентності
здобувачів за рефлексивно-етичним критерієм**

Рівень	КГ до (осіб/%)	КГ після (осіб/%)	ЕГ до (осіб/%)	ЕГ після (осіб/%)
Високий	1 / 6,7	1 / 6,7	1 / 6,7	6 / 40,0
Достатній	2 / 13,3	4 / 26,7	3 / 20,0	7 / 46,7
Середній	8 / 53,3	7 / 46,7	7 / 46,7	2 / 13,3
Низький	4 / 26,7	3 / 20,0	4 / 26,7	0 / 0,0
Разом	15 / 100	15 / 100	15 / 100	15 / 100

Узагальнені результати педагогічного експерименту подані нами в табл. 8.

Таблиця 8

**Порівняльні дані констатувального та контрольного етапів
педагогічного експерименту за когнітивним,
операційно-діяльним та рефлексивно-етичним критеріями**

Критерій	Група	До (в/д/с/н)	Після (в/д/с/н)	Приріст висок.+достат. (в.п.)
Когнітивний	КГ	1; 6,7 / 3; 20,0 / 7; 46,7 / 4; 26,7	2; 13,3 / 4; 26,7 / 6; 40,0 / 3; 20,0	+13,3
	ЕГ	1; 6,7 / 4; 26,7 / 6; 40,0 / 4; 26,7	5; 33,3 / 7; 46,7 / 3; 20,0 / 0; 0,0	+46,6
Операційно- діяльній	КГ	0; 0,0 / 3; 20,0 / 8; 53,3 / 4; 26,7	1; 6,7 / 4; 26,7 / 7; 46,7 / 3; 20,0	+13,4
	ЕГ	0; 0,0 / 4; 26,7 / 7; 46,7 / 4; 26,7	4; 26,7 / 8; 53,3 / 3; 20,0 / 0; 0,0	+53,3
Рефлексивно- етичний	КГ	1; 6,7 / 2; 13,3 / 8; 53,3 / 4; 26,7	1; 6,7 / 4; 26,7 / 7; 46,7 / 3; 20,0	+13,4
	ЕГ	1; 6,7 / 3; 20,0 / 7; 46,7 / 4; 26,7	6; 40,0 / 7; 46,7 / 2; 13,3 / 0; 0,0	+60,0

Порівняльний аналіз результатів за критеріями засвідчив, що найбільш виразні зміни відбулися в експериментальній групі, де було впроваджено цифрові мікродослідження, завдання з академічного письма

та інструменти самоперевірки академічної доброчесності. За когнітивним критерієм частка студентів із високим і достатнім рівнями в ЕГ зростає на 46,6 в.п., тоді як у КГ – на 13,3 в.п. За операційно-діяльнісним критерієм приріст у ЕГ становив 53,3 в.п., що свідчить про підвищення здатності виконувати повний цикл міні-дослідження й коректно оформлювати результати за ДСТУ; у КГ приріст був значно нижчим (13,4 в.п.). Найбільший ефект зафіксовано за рефлексивно-етичним критерієм (ЕГ: +60,0 в.п.), що підтверджує результативність інтеграції практик академічної доброчесності та рефлексії у дистанційному навчанні майбутніх учителів початкової школи.

Для нашого дослідження важливо було з'ясувати, яких типових помилок припускалися майбутні вчителі початкових класів в навчально-дослідницьких роботах (табл. 9).

Таблиця 9

**Типові помилки в навчально-дослідницьких роботах здобувачів
(до/після експерименту)**

Тип помилки	КГ до, осіб (%)	КГ після, осіб (%)	ЕГ до, осіб (%)	ЕГ після, осіб (%)
Перефраз без посилання на джерело	10 (66,7)	8 (53,3)	9 (60,0)	2 (13,3)
Дослівне копіювання фрагментів без лапок	6 (40,0)	5 (33,3)	6 (40,0)	1 (6,7)
Формальне або випадкове використання джерел (без аналізу)	9 (60,0)	7 (46,7)	8 (53,3)	2 (13,3)
Відсутні або некоректні внутрішньотекстові посилання	11 (73,3)	9 (60,0)	10 (66,7)	2 (13,3)
Список літератури не відповідає ДСТУ 8302:2015	12 (80,0)	9 (60,0)	11 (73,3)	1 (6,7)
Відсутні URL і дата звернення (електронні джерела)	10 (66,7)	8 (53,3)	9 (60,0)	1 (6,7)
Невідповідність джерел посиланням у тексті	8 (53,3)	6 (40,0)	7 (46,7)	1 (6,7)
Не відмежовано власний внесок від викладу джерел	9 (60,0)	7 (46,7)	8 (53,3)	2 (13,3)

Примітка: одна робота могла містити кілька типів помилок.

Аналіз типових помилок у навчально-дослідницьких роботах студентів засвідчив суттєві якісні зміни в експериментальній групі після впровадження цифрових мікродосліджень, завдань з академічного письма та інструментів самоперевірки академічної доброчесності. Якщо на констатувальному етапі в обох групах переважали порушення,

пов'язані з некоректним перефразуванням, відсутністю внутрішньотекстових посилань і неправильним оформленням списку літератури за ДСТУ 8302:2015, то на контрольному етапі в ЕГ кількість таких помилок зменшилася в 4–10 разів.

Найбільш виразну динаміку в експериментальній групі зафіксовано щодо таких показників, як перефраз без посилання (з 60,0% до 13,3%), невідповідність списку літератури вимогам ДСТУ (з 73,3% до 6,7%) та відсутність URL і дати звернення для електронних джерел (з 60,0% до 6,7%). У контрольній групі позитивні зміни мали обмежений характер і не призвели до істотного зниження частоти типових порушень академічної доброчесності.

Отримані результати підтверджують ефективність інтеграції практикоорієнтованих завдань з академічного письма й системної роботи з нормами академічної доброчесності у формуванні дослідницької компетентності майбутніх учителів початкової школи в умовах дистанційного навчання.

Проаналізувавши типові помилки в дослідницьких роботах магістрантів-майбутніх учителів початкових класів під час констатувального етапу експерименту, в експериментальній групі були використані корекційні інструменти (табл. 10).

Таблиця 10

**Відповідність типових помилок корекційним інструментам
формуального етапу експерименту**

Типова помилка	Корекційний інструмент (інтервенція)	Педагогічний ефект
Перефраз без посилання на джерело	Міні-лекція «Перефразування vs плагіат» + приклади правильного перефразування; чеклист доброчесності	Формування навички відмежування власного тексту від запозиченого; усвідомлення авторства
Дослівне копіювання без лапок	Практичне завдання з аналізу прикладів «коректна / некоректна цитата»	Засвоєння правил прямого цитування та відповідальності за запозичення
Формальний добір джерел без аналізу	Таблиця «Тип джерела – надійність – як використовую»	Розвиток критичного відбору джерел і аналітичного мислення
Відсутні або некоректні внутрішньотекстові посилання	Шаблон міні-дослідження з вбудованими місцями для посилань	Автоматизація навички коректного покликання в тексті

Продовження таблиці 10

Невідповідність списку літератури вимогам ДСТУ 8302:2015	Зразок оформлення списку літератури + самоперевірка за чеклистом	Формування практичних умінь бібліографічного оформлення
Відсутні URL і дата звернення	Окремий пункт чеклисту + колективний розбір помилок	Підвищення уважності до електронних джерел
Невідповідність джерел посиланням у тексті	Взаємоперевірка робіт у парах	Розвиток відповідальності та академічної культури
Не відмежовано власний внесок від викладу джерел	Рефлексивний звіт «Мій внесок у міні-дослідження»	Формування рефлексивно-етичної складової дослідницької компетентності

Аналіз відповідності типових помилок і корекційних інструментів засвідчує, що найбільш ефективними виявилися практико орієнтовані форми роботи, поєднані з рефлексією та самоконтролем. Зокрема, використання чеклисту академічної доброчесності, шаблонів міні-дослідження та завдань із взаємоперевірки сприяло не лише зменшенню кількості технічних помилок, а й формуванню усвідомленого ставлення студентів до власної навчально-дослідницької діяльності.

Автономність майбутніх учителів початкових класів у дистанційному навчанні потребує цілеспрямованого педагогічного супроводу, який допомагає поєднати самостійність із відповідальністю та рефлексією. Основну увагу сконцентрували на виконанні магістрантами практико орієнтованих, які передбачали, наприклад, ведення дослідницького щоденника, де регулярно онлайн (Google Docs / LMS) відображалися власні труднощі у виконанні дослідницьких завдань; способи їх подолання; висновки для майбутньої педагогічної діяльності. Не менш результативним, на нашу думку, було самооцінювання дослідницького мініпроєкту, у якому майбутні вчителі початкових класів оцінювали власне мікродослідження за критеріями (логіка, самостійність, аргументованість, академічна доброчесність) та формулювали план подальшого вдосконалення. Усе це дозволило сформувати певний рівень дослідницької компетентності здобувачів, тобто розвитку рефлексивних умінь, саморегуляції, готовності до самостійної науково-дослідної діяльності.

Таким чином, практична реалізація педагогічних умов формування дослідницької компетентності майбутніх магістрів початкової освіти в дистанційному навчанні забезпечується через поєднання академічної культури, дослідницько орієнтованих завдань і педагогічної підтримки

автономної діяльності. Практико орієнтовані завдання, пов'язані з реальною діяльністю вчителя початкових класів, сприяють усвідомленню значущості дослідницької компетентності для професійного розвитку майбутнього педагога.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного теоретичного аналізу встановлено, що формування дослідницької компетентності майбутніх магістрів початкової освіти в умовах дистанційного навчання є складним і багатовимірним процесом, ефективність якого значною мірою залежить від рівня сформованості академічної культури здобувачів. Академічна культура в цьому контексті постає не лише як система цінностей і норм університетського середовища, а як педагогічна умова, що забезпечує усвідомлене включення магістрантів у навчально-дослідну діяльність, дотримання принципів академічної доброчесності, розвиток автономності та відповідальності за результати власного наукового пошуку.

Обґрунтовано, що в умовах дистанційного навчання особливої значущості набуває організація дослідницько орієнтованого освітнього середовища, у межах якого навчальні завдання набувають проблемного та практико орієнтованого характеру, а результати дослідницької діяльності пов'язуються з реальними потребами сучасної початкової школи. Такий підхід сприяє розвитку аналітичного мислення, умінь працювати з науковими джерелами, формулювати висновки та застосовувати результати досліджень у професійній діяльності майбутніх учителів початкових класів.

Визначено, що важливою умовою формування дослідницької компетентності є педагогічна підтримка автономної та рефлексивної діяльності магістрантів у дистанційному форматі. Поєднання самостійності здобувачів із системним наставництвом викладача, регулярним зворотним зв'язком, самооцінюванням і рефлексією сприяє розвитку саморегуляції, професійної відповідальності та готовності до самостійної науково-дослідної діяльності.

Узагальнення результатів дослідження дало змогу сформулювати такі *методичні рекомендації* щодо формування дослідницької компетентності майбутніх магістрів початкової освіти в дистанційному навчанні:

- інтегрувати елементи академічної культури (академічну доброчесність, культуру академічного письма, наукову етику) в зміст освітніх компонентів дослідницького спрямування;
- організувати дистанційне навчання як дослідницько орієнтоване середовище з використанням проблемних, аналітичних і

практико орієнтованих завдань, пов'язаних із реальними викликами початкової школи;

- забезпечувати педагогічний супровід автономної діяльності магістрантів шляхом наставництва, системного зворотного зв'язку, використання рефлексивних інструментів і самооцінювання результатів навчально-дослідної роботи;

- застосовувати інтерактивні форми дистанційної взаємодії (онлайн-дискусії, взаємооцінювання, колективний аналіз результатів мікродосліджень), що сприяють формуванню культури наукової комунікації та критичного мислення;

- спрямовувати дослідницькі завдання на практичну діяльність майбутнього вчителя початкових класів, забезпечуючи зв'язок між результатами наукового пошуку та їх застосуванням в освітньому процесі початкової школи.

Разом із тим, проведене дослідження має певні обмеження. По-перше, експеримент здійснювався на обмеженій вибірці студентів спеціальності «Початкова освіта», що не дає підстав для широких узагальнень отриманих результатів. По-друге, формувальний вплив реалізовувався протягом відносно короткого періоду дистанційного навчання, що не дозволяє повною мірою оцінити довготривалий ефект запропонованої методики. По-третє, дослідження зосереджувалося переважно на навчально-дослідницькій діяльності студентів у межах окремих дисциплін і не охоплювало інтеграцію дослідницької компетентності в усі компоненти професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів. Водночас окреслені обмеження визначають перспективи подальших наукових розвідок, пов'язаних із розширенням вибірки, тривалістю експерименту та вивченням ефективності формування дослідницької компетентності в умовах змішаного й очного навчання.

Перспективи подальших досліджень убачаємо в експериментальній перевірці ефективності визначених педагогічних умов, розробленні критеріїв і показників рівнів сформованості дослідницької компетентності майбутніх магістрів початкової освіти, а також у вивченні можливостей інтеграції дослідницького навчання з інклюзивними та змішаними форматами підготовки педагогічних кадрів.

АНОТАЦІЯ

У статті розглянуто проблему формування дослідницької компетентності майбутніх учителів початкової школи в умовах дистанційного навчання в контексті академічної культури та академічної доброчесності. Проаналізовано наукові підходи до визначення сутності та структури дослідницької компетентності педагога, обґрунтовано її

значення для професійної підготовки вчителя початкових класів. Уточнено специфіку формування дослідницької компетентності в умовах дистанційного навчання, що виявляється у зростанні ролі самостійної навчально-дослідницької діяльності, академічного письма та відповідального ставлення до роботи з джерелами.

Подано результати педагогічного експерименту, проведеного у процесі дистанційного вивчення дисциплін «Основи наукового мовлення та академічної культури» та «Академічна доброчесність університетської спільноти», який передбачав упровадження цифрових мікродосліджень, завдань з академічного письма та інструментів самоперевірки академічної доброчесності. Доведено ефективність запропонованої методики, що підтверджується позитивною динамікою рівнів сформованості дослідницької компетентності за когнітивним, операційно-діяльним і рефлексивно-етичним критеріями. Отримані результати можуть бути використані у професійній підготовці майбутніх учителів початкової школи в умовах дистанційного та змішаного навчання.

Література

1. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. Київ : Таксон, 2016. 234 с. URL: https://library.kpi.kharkov.ua/files/new_postupleniya/achesn.pdf (дата звернення: 28.12.2025).
2. Бех І. Д. Виховання особистості : підручник. Київ : Либідь, 2008. 848 с.
3. Білик В., Шпильова В., Козинець А. Академічна чесність та її важливість у вищій освіті. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2024. Том 9. № 3. С. 10–15.
4. Васянович Г. П. Педагогічна етика : навч. посіб. Вид. 2-ге, доп. Львів : Норма, 2015. 420 с.
5. Вовк М. Феномен академічної культури у сучасному науково-освітньому просторі: методологічний вимір. *Вісник Кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття»*. 2020. № 2. С. 54–60. [https://doi.org/10.35387/ucj.2\(2\).2020.54-60](https://doi.org/10.35387/ucj.2(2).2020.54-60)
6. Григоренко В. Л. Академічна доброчесність як ціннісний орієнтир формування академічної культури в закладах вищої освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2024. № 1-2. С. 207–219.
7. Концепція Нової української школи. URL: <https://surl.li/mlepmt> (дата звернення: 28.12.2025).

8. Коврига О. Академічна доброчесність як важливий і специфічний вид забезпечення якості вищої освіти в Україні. *Адаптивне управління: теорія і практика. Серія Економіка*. 2025. № 40. Т. 20. С. 3–15. DOI: <https://doi.org/10.33296/2707-0654-20>.

9. Люта, О., Дейнека О., Артюхова Н., Гриценко Л., Дахер К. Академічна доброчесність як визначальний чинник забезпечення якості вищої освіти. *Socio-Economic Relations in the Digital Society*. 2025. №1(55). С. 96-105. <https://doi.org/10.55643/ser.1.55.2025.599>.

10. Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності. Київ, 2018. 38 с. URL: <https://surl.luhlib.gov.ua/usdggj> (дата звернення: 28.12.2025).

11. Пак І. В. Академічна культура українського студентства: фактори формування та особливості прояву. Дисертація кандидата соціологічних наук / Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2020. <https://ekhnuir.karazin.ua/handle/123456789/14844>

12. Романова О. М. Роль цифрових технологій у дослідницькій діяльності студентів. *Інноваційна педагогіка*. 2018. № 7(4). С. 56–72. <https://doi.org/10.3432/ip.2018.223>.

13. Семенов О. М., Семеніхіна О. В., Безуглий Д. С. Формування академічної культури майбутніх педагогів-дослідників в умовах цифрового творчого середовища як наукова проблема. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2017. Т. 62, № 6. С. 240–252.

14. Семенов О., Вовк М. Академічна культура дослідника в освітньо-культурному просторі університету : монографія. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 284 с. URL: <https://surl.luhlib.gov.ua/ejpbkr> (дата звернення: 28.12.2025).

15. Сивоус І. В., Гачак-Величко Л. А. Академічна доброчесність як важливий елемент системи підвищення якості освіти. *Академічні візії*. 2025. Вип. 43. С. 5–10.

16. Стандарт вищої освіти другого (магістерський) рівня (далі – Стандарт) галузі знань 01 Освіта Педагогіка, спеціальності 013 Початкова освіта. <https://surl.luhlib.gov.ua/aaslhwz>

17. Токарев В. М., Панфілов Ю. І. Академічна доброчесність у закладах вищої освіти: проблеми реалізації вступу до ЄС. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ»*. Серія: *Актуальні проблеми розвитку українського суспільства*. 2024. № 1. С. 46–50.

18. Фенцик О. М. Формування академічної культури студентів у процесі здійснення дослідницької діяльності. *Інноваційна педагогіка*. 2020, №28. С. 241–244.

19. Хоружий Г. Ф. Академічна культура: цінності та принципи вищої освіти. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2012. 320 с.

URL: https://bohdan-books.com/userfiles/file/books/lib_file_112975060.pdf
(дата звернення: 28.12.2025).

Information about the authors:

Popova Olha Ivanivna,

Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor of the Department of Primary Education,
Faculty of Psychological and Pedagogical Education and Arts,
Berdiansk State Pedagogical University
55A, Universytetska str., Ukraine, 71100

Lesyk Angelika Serhiivna,

Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor of the Department of Primary Education,
Dekan Faculty of Psychological and Pedagogical Education and Arts,
Berdiansk State Pedagogical University
55A, Universytetska str., Ukraine, 71100